

Reactie WO=MEN Dutch Gender Platform op de consultatie vernieuwd Beleid Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Vraag 1 van 9

Voorkomen van conflict en instabiliteit

Nederland richt zich op het voorkomen van conflicten en het aanpakken van grondoorzaken van instabiliteit in de fragiele regio's rond Europa. De nadruk ligt hierbij op 'legitieme stabiliteit'. Sociale cohesie tussen bevolkingsgroepen is daarvoor nodig en burgers die bestaande structuren en instituties erkennen. Een stabiele omgeving waarin mensen zich veilig voelen is een voorwaarde voor duurzame ontwikkeling.

Daarnaast geeft het kabinet prioriteit aan het versterken van bescherming en opvang van ontheemden in de regio. Nederland heeft oog voor de nood in de wereld en de hulp aan vluchtelingen zal dan ook worden verhoogd. De Nederlandse inzet zal naast directe noodhulp meer dan voorheen ook gericht zijn op weerbaarheid, preventie en toegankelijkheid. Nederland draagt bij aan noodhulp via professionele humanitaire organisaties van de VN, het Rode Kruis en de Dutch Relief Alliance en geeft daarbij gehoor aan specifieke oproepen van de VN voor bijdragen aan langdurige crises zoals in Syrië, Irak, Jemen, de Hoorn van Afrika, de Sahel en het Grote Merengebied.

Vraag 1: Hoe kan Nederland (overheid, bedrijfsleven, sociale ondernemingen, maatschappelijk middenveld, kennisinstellingen) op de thema's voorkomen van conflicten en instabiliteit, opvang in de regio en noodhulp meer resultaten bereiken?

Voorkomen van conflicten en instabiliteit

- Heb aandacht voor ongelijke machtsverhouding en traditionele genderrollen, waaronder de rol van mannen en jongens, als voedingsbodem voor conflict.** Patriarchale structuren en traditionele gendernormen dragen in belangrijke mate bij aan grondoorzaken van onrust en geweld. Zo kan frustratie bij (jonge) mannen, die niet kunnen voldoen aan masculiene verwachtingspatronen en de traditionele rol van kostwinner, leiden tot maatschappelijke onvrede, en ook bijdragen aan radicalisering en de aantrekkingskracht van gewelddadige extremismes. Om de voedingsbodem voor geweld weg te kunnen halen, is het doorbreken van deze structuren en normen die vrouwen, mannen en jongeren in een wurggreep houden, cruciaal. Bovendien veranderen genderrollen door conflict (mannen sneuvelen, vrouwen worden hoofdkostwinnaar) en verandert de bevolkingssamenstelling soms aanzienlijk. Het heeft impact op de stabiliteit van een samenleving en de veiligheidsbehoeften van burgers.

Na bijna 18 jaar VN-Veiligheidsraad Resolutie 1325 is er nog steeds een belangrijke slag te slaan in het realiseren van inclusieve vrede en veiligheid. Ook door Nederland. Daarom doen wij de volgende aanbevelingen:

- = **Voorkom een *pink ghetto* en integreer Resolutie 1325¹ in het buitenland beleid.** Nederland heeft een Nationaal Actieplan 1325, maar is daarmee niet klaar. Zet in op mainstreaming van Resolutie 1325, óók in *hard security* vraagstukken. Analyseer conflicten standaard vanuit een (transformatieve) genderlens en heb aandacht voor *human security*. Zoals bij het opleggen van sancties en andere maatregelen: welke impact heeft dat op het leven van lokale vrouwen, mannen, meisjes en jongens? Stuur ook sterker op de implementatie van Resolutie 1325 in (EU, NAVO en VN) missies. Vraag bijvoorbeeld naar de sociale, economische en juridische positie van vrouwen en meisjes. Stuur aan op duidelijke plannen voor de participatie van vrouwenvertegenwoordigers bij vredesonderhandelingen, wederopbouw en *reconciliation*. En investeer in meer vrouwelijke functionarissen en vrouwen in op strategische senior posities.
- = **Plaats conflictpreventie, het voorkomen van conflict, weer in het hart van het buitenland beleid.** Steeds vaker wordt teruggегреpen op militaire inzet als oplossing voor conflict. Terwijl Nederland, ook in regio's waar gewelddadig extremisme de kop opduiken, juist een verschil kan maken door vaker en vroegtijdiger in te zetten op bijvoorbeeld het versterken van het progressieve maatschappelijk middenveld. Agendeer tijdens handelsmissies de schending van mensenrechten en antidemocratische ontwikkelingen, zoals de inperking van persvrijheid, corruptie en het niet op orde brengen van kies- en landeigendomregisters. Wees terughoudend met vergunningen voor wapenhandel, ga na wat het effect van wapenhandel is op de positie en rechten van vrouwen en meisjes en benadruk de inname van wapens bij demilitarisering. En stel het versterken van het lokaal progressief maatschappelijk middenveld centraal in ontwikkelingsprogramma's.
- = **Bied politieke steun aan Zuidelijke én Noordelijke gendergelijkheid- en vrouwenrechtenactivisten die zich inzetten voor vrede, veiligheid, verzoening en wederopbouw.** Het zijn deze activisten en groepen met netwerken tot in de haarvaten van de samenleving die van binnenuit verandering organiseren: de *agents of change*. Zij verrichten werk op de grond dat minder zichtbaar en daardoor minder sexy is, maar lokaal grote impact kan hebben. Hun ruimte is echter krimpand. Monitor daarom, conform VNVR Resolutie 2242², regelmatig de impact van anti-terreurmaatregelen op het werk van vrouwenrechtenorganisaties. Hanteer zero tolerantie voor de schending van de lichamelijke integriteit van medewerkers van gendergelijkheid- en vrouwenrechtenorganisaties en blijf zorgen voor actieve implementatie van de EU richtlijnen voor de bescherming van mensenrechtenverdedigers door ambassades³. Steun ten slotte openlijk het werk van vrouwen- en gendergelijkheidsorganisaties door hen uit te nodigen om input te leveren op beleid en regelgeving, zowel in Nederland als op internationale fora.
- = **Investeer in betekenisvolle participatie en leiderschap van (lokale) vrouwen(organisaties).** Resolutie 1325 is unaniem door de VN Veiligheidsraad aangenomen. Toch blijft de implementatie ervan in veel landen bij mooie plannen op papier. Nederland kan tijdens handelsmissies, via ontwikkelingsprogramma's en op internationale fora bijdragen aan de lokalisatie van Resolutie 1325. Roep bijvoorbeeld op tot gealloceerd budget voor de Nationale Actieplannen 1325 in o.a. Zuid-Soedan, Irak en Afghanistan. Steun capaciteitsopbouw van lokale vrouwen- en gendergelijkheidsgroepen. Vergroot ook de toegankelijkheid van internationale vredes- en veiligheidsfora voor vrouwenrechtenactivisten. Bijvoorbeeld door in te zetten op decentrale vergadering van de VN-Veiligheidsraad, zoals in Jordanië of Tunesië⁴. En door een leidende rol in te nemen bij de institutionalisering van *civil society briefings* in de VN-Veiligheidsraad conform Resolutie 2122.

¹ En de 7 aanverwante resoluties rond Gender (Vrouwen), Vrede en Veiligheid (zie <http://www.un.org/en/peacekeeping/issues/women/wps.shtml>)

² <https://www.womenpeacemakersprogram.org/assets/CMS/Reports/TTPS-DUKE-WPP-WEB.pdf>

³ <http://www.peacebrigades.nl/pdf/overig/PBI%20Netherlands%20Guide%20on%20WHRD%20Protection%20-%20English.pdf>.

⁴ Zie regel 5 van de *Provisional Rules of Procedures of the UN Security Council* <http://www.un.org/en/sc/about/rules/chapter1.shtml>

- = **Ken de gendered impact van irreguliere migratie.** De veiligheidsimpact van irreguliere migratie is anders voor vrouwen, mannen, meisjes en jongens en heeft diverse invalshoeken. Denk aan opvang en bescherming van vluchtelingen in de regio, toegang tot humanitaire hulp, mate van mobiliteit en bescherming en integratie in Europa. Zo zijn vrouwen vaker analfabeet, missen zij vaker individuele registratiebewijzen, zijn regelmatig afhankelijk van toestemming of begeleiding van een mannelijk familielid om te mogen reizen en hebben zij minder sociale en juridische rechten dan mannen. Daardoor zijn vrouwen minder zelfredzaam, hebben zij moeilijker toegang tot hulp en bescherming, worden zij sneller aan geweld blootgesteld en zijn vrouwen en meisjes beperkt in hun mobiliteit. Bevorderen van veiligheid betekent dan ook van deze impact bewust te zijn, conform wordt benadrukt in VN-Veiligheidsraad Resolutie 1325 en CEDAW General Recommendations 30 en 32.
- = **Verbind actuele migratievraagstukken met de Gender, Vrede & Veiligheidsagenda.** Conform Algemene Aanbevelingen 30 en 32 van het CEDAW Comité heeft Nederland de opdracht om ook vluchtelingen vrouwen en meisjes te beschermen. Resolutie 1325 stopt daarmee niet bij de landsgrenzen, maar moet ook worden verankerd in het Nederlands migratie-, asiel en integratiebeleid. Zet bovendien de focus op gendersensitieve humanitaire programma's voort, conform de *Nederlandse Commitments to Empower and Protect Women & Girls* die zijn gedaan tijdens de World Humanitarian Summit in 2016. In humanitaire situaties is toegang tot anticonceptie en seksuele en reproductieve gezondheidszorg van levensbelang voor vrouwen en meisjes: het voorkomt ongeplande en ongewenste zwangerschappen en vermindert de gezondheidsrisico's rondom onveilige abortus en bevalling voor zowel moeder als kind. Door gender en SRGR van begin af aan mee te nemen in de humanitaire respons, worden humanitaire interventies effectiever en duurzamer. Integreer daarom SRGR en gender op structurele wijze in noodhulp aan multilaterale kanalen en pas gender en SRGR markers consequent toe bij de beoordeling en monitoring van humanitaire plannen. Integreer structureel Gender en SRGR binnen humanitaire hulpprogramma's. Introduceer een concreet plan van aanpak, met duidelijke streefdoelen en implementatie van minimum standaarden.
- = **Durf ten slotte accountable te zijn en maak gebruik van scorecards voor het meten van de implementatie van Resolutie 1325 door Nederland.** Zowel maatschappelijke organisaties als de NAVO hebben scorecards ontwikkeld⁵, die hiervoor een goede basis vormen.

Vraag 2 van 9

Jeugdwerkgelegenheid

Prognoses wijzen uit dat het aantal Afrikaanse jongeren (15-24 jaar) tussen 2015 en 2050 zal verdubbelen van 230 miljoen tot meer dan 460 miljoen, en dat in 2050 de helft van de Afrikaanse bevolking jonger zal zijn dan 25. Zonder ingrijpende maatregelen blijft de groei van de werkgelegenheid ver achter bij de bevolkingsgroei. Verbetering van het economisch perspectief van jongeren in Afrika en het Midden-Oosten is hard nodig om migratie aan te pakken en radicalisering te helpen voorkomen.

Vraag 2: Hoe kan Nederland (overheid, bedrijfsleven, sociale ondernemingen, maatschappelijk middenveld, kennisinstellingen) de bevolkingsgroei in Afrika het best adresseren en werkgelegenheid onder jongeren in Afrika en het Midden-Oosten stimuleren?

⁵ <http://peacewomen.org/scorecards>, <https://www.cordaid.org/en/publications/civil-society-organization-cso-survey-global-study-women-peace-and-security/>, <http://wiisglobal.org/wp-content/uploads/2014/03/UNSCR-1325-Scorecard-Final-Report.pdf>,

Vrouwen en meisjes worden disproportioneel vaak geraakt door armoede, discriminatie en uitbuiting. Het is van belang in te zetten op toegang tot financiering voor vrouwen, zodat zij hun eigen economische initiatieven kunnen ontplooiën. Daarnaast is toegang tot seksuele en reproductieve gezondheid en rechten vanuit een mensenrechtenbenadering van cruciaal belang om de autonomie en onafhankelijkheid van vrouwen en meisjes te borgen.

Bij het ondersteunen van economische initiatieven en infrastructurele projecten dienen milieu- en mensenrechteneffecten voor de lokale gemeenschap positief uit te pakken en deze rechten niet aan te tasten, bijvoorbeeld door ontbossing of *landgrabbing*. Ondersteuning van maatschappelijke organisaties die als waakhond kunnen optreden is belangrijk om ervoor te zorgen dat fundamentele rechten worden gerespecteerd en te garanderen dat hulp ten goede komt aan de bevolking.

Vraag 3 van 9

Verminderen van armoede en ongelijkheid

We zien de resultaten van de wereldwijde samenwerking: extreme armoede en honger zijn teruggedrongen; kindersterfte neemt af en we worden ouder dan ooit. Een historisch aantal kinderen gaat naar school. Dat is te danken aan economische ontwikkeling, ontwikkelingssamenwerking en wetenschappelijke vooruitgang. Maar economische ongelijkheid neemt tegelijkertijd toe.

Daarnaast staan, na een periode van bijna wereldwijde versterking van fundamentele rechten, democratie en vrijheden in veel landen onder druk. De vorderingen op het gebied van gelijke rechten en kansen voor vrouwen zijn traag en beperkt. Organisaties die opkomen voor mensenrechten en rechten van minderheden lopen op veel plaatsen gevaar. Het ontwikkelingsperspectief van landen, met name in Sub-Sahara Afrika, wordt uitgehold door een vicieuze cirkel van instabiliteit, bevolkingsgroei, werkloosheid (met name onder jongeren) en klimaatverandering. Deze trends vormen een bedreiging voor de sociale samenhang in meerdere landen, en voor Nederland.

Nederlandse ontwikkelingssamenwerking richt zich momenteel op voedselzekerheid en landbouw, water; seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (bijvoorbeeld voorbehoedsmiddelen, veilige abortussen), en veiligheid en rechtsorde. Zoals ook in het regeerakkoord wordt aangekaart zal het vernieuwde beleid een grotere nadruk leggen op het aanpakken van onderliggende oorzaken van instabiliteit, armoede, ongelijkheid en irreguliere migratie, met een extra aandacht voor de meest kwetsbaren zoals vrouwen en kinderen.

Vraag 3: Welke nieuwe aandachtsgebieden zou het kabinet kunnen identificeren? De middelen zijn beperkt dus we moeten kiezen, daarom ook aan u de vraag: welk aandachtsgebied behoeft minder nadruk?

Veelal zijn het de vrouwenrechten- en gendergelijkheidsorganisaties die de motor zijn voor sociale en inclusieve vooruitgang binnen gemeenschappen en de waakhond voor mensenrechten. Maar zij hebben het zwaar. Wereldwijd kampen deze organisaties met een krimpende politieke ruimte. Ook hebben de vrouwenrechten- en gendergelijkheids steeds minder directe toegang tot financiële middelen om hun werk uit te voeren. Om op een effectieve en consistente wijze de politieke en financiële ruimte te waarborgen voor deze organisaties, zodat zij zich kunnen inzetten voor een duurzame en rechtvaardige wereld, waarin mannen, vrouwen, meisjes en jongens dezelfde rechten en kansen hebben, adviseren wij gendergelijkheid en vrouwenrechten een prominente rol te geven in uw beleidsnota.

- = **Meer aandacht voor consistentie** ten aanzien van de toepassing van gendergelijkheid en vrouwenrechten in beleid conform motie Kuik (2017), en er voor zorgen dat Nederlandse bedrijven en ambassades deze boodschap uitdragen en daar ook zelf naar handelen. Dit kan

door gendergelijkheid en vrouwenrechten niet als een *'tick the box'* exercitie te zien, maar eenduidig en consequent te integreren in de nieuwe beleidsnota.

- = Maak gendergelijkheid en vrouwenrechten expliciet in de nieuwe beleidsnota, zowel binnen thema's die raken aan veiligheid en handel door middel van bijv. een *gendermarker*, alsook een sterk *'stand-alone'* genderbeleid, met een eigen set van indicatoren, accountability mechanismes en budgettering. Daarvoor verzoeken wij dat er allereerst meer financiële en personele middelen hiervoor worden vrijgemaakt.
- = Waarborg een diversiteit aan financieringsmodaliteiten voor vrouwenrechtenorganisaties en gendergelijkheidsprogramma's die recht doen aan de diverse behoeften en capaciteiten van deze organisaties op lokaal, nationaal, regionaal en internationaal niveau, juist om de beste resultaten te behalen
- = Waarborg directe toegang tot financieringsmechanismen ten behoeve van klimaatverandering, migratie, veiligheid en stabiliteit, SRGR, noodhulp en ontwikkeling van het bedrijfsleven voor maatschappelijke organisaties die de participatie van vrouwen versterken en opkomen voor de belangen van vrouwen en meisjes inzake deze problematieken.
- = Monitor de effecten van het Nederlandse handels- en investeringsbeleid op gendergelijkheid en vrouwenrechten door consequent en voorafgaand aan elk Nederlands project- en beleidsontwikkeling genderanalyses uit te voeren en effectieve genderstrategieën te ontwikkelen, zoals aangegeven in de aangenomen motie van Van Laar.
- = Net als in Zweden, zou Nederland van alle programma's die gefinancierd worden, mogen verlangen dat ze een positief gender impact moeten bewijzen, van alle - ook de veiligheidsprogramma's & missies; 100%! Bovendien geeft Zweden voor een deel voorrang aan programma's waar bijvoorbeeld vrouwenrechtenorganisaties de voortrekker zijn van een netwerk of een coalitie. Ook al zijn ze de financieel kleinere coalitie partner. Dat doet de Europese Commissie tegenwoordig ook (bijv. bij de GBV Global call van 2017)
- = Nederland moet nadrukkelijk haar voortrekkersrol spelen om *women human rights defenders* op de agenda te zetten; allereerst binnen het brede Nederlandse buitenlandbeleid, maar ook binnen de VN veiligheidsraad; UPR-CEDAW reviews, donoren-overleg, middels (stille) diplomatie door de Nederlandse Ambassades
- = Nederland zou in het kader van anti-terreursamenwerking binnen de VN meer aandacht moeten vragen voor de ongewenste negatieve effecten van de anti-terreurmaatregelen op *women human rights defenders* en hun organisaties

Vraag 4 van 9 **Verduurzamen**

Het kabinet wil de internationale actie tegen klimaatverandering versterken en zet in op vergroting van de weerbaarheid tegen de effecten van klimaatverandering (SDG13). Het nieuwe nationale klimaatfonds zal zich op deze beide aspecten richten, waarbij wordt ingezet op het mobiliseren van private bijdragen in samenwerking met het (Nederlandse) bedrijfsleven. Nederland wil ertoe bijdragen dat in de periode naar 2030 vijftig miljoen mensen toegang krijgen tot hernieuwbare energie (SDG7). Ook activiteiten op het gebied van duurzaam waterbeheer (SDG6) en klimaatbestendige landbouw in kwetsbare gebieden (SDG2) dragen bij aan de klimaatdoelstellingen van het akkoord van Parijs.

Vraag 4: Welke innovatieve oplossingen kan de Nederlandse overheid, NGO's en het bedrijfsleven stimuleren om 1) CO2-emissies terug te dringen (klimaatmitigatie) en 2) samenlevingen helpen zich aan te passen aan klimaatverandering (klimaatadaptatie)?

Het Groene Klimaat Fonds (GCF) heeft al als criterium dat alle projecten een positieve gender-impact moeten hebben. Toch zijn er tot nu toe nog bijna geen projecten gefinancierd met het versterken van gendergelijkheid als een van de hoofddoelstellingen. Sinds dit jaar heeft de United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) een Gender Action Plan, met als doel dat alle landen ervoor gaan zorgen dat de implementatie van het Akkoord van Parijs geen onbedoelde negatieve invloed op vrouwenrechten heeft. Nederland moet een voortrekkersrol pakken en zorgen dat 100% van haar klimaatfinanciering als een van de hoofddoelen het versterken van gendergelijkheid heeft.

Vraag 5 van 9

Verduurzamen

De Nederlandse inzet voor de mondiale verduurzaming van productie, handel en investeringen (SDG8 en SDG12) ligt op het snijvlak van buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking. De grootste uitdagingen op het gebied van sociale en ecologische verduurzaming van productieprocessen liggen in ontwikkelingslanden. Om duurzame inclusieve markten te creëren zijn partnerschappen van bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en de overheid nodig (SDG17).

Vraag 5: Waar liggen volgens u kansen om in productie, handel en investeringen vooruitgang te boeken op maatschappelijke uitdagingen op sociaal vlak (zoals betere arbeidsomstandigheden, hogere lonen, extra kansen voor vrouwen en jongeren) of op ecologisch vlak (zoals water, klimaat, biodiversiteit)?

- = **Overheidsfinanciering ter ondersteuning van klimaat, handel en investeringen**, inclusief het Green Climate Fund, het **private sector instrumentarium** waaronder RVO fondsen als DGGF, FMO – en straks mogelijk Invest NL - en Exportkrediteverzekeraar AtradiusDSB **dienen aan te tonen** dat **internationale richtlijnen** zoals de OESO-richtlijnen, de UN Guiding Principles, de ILO standaarden en de Voluntary Guidelines on Land Tenure⁶ met specifieke aandacht voor gender in hun beleid **worden toegepast en in hun financieringen worden nageleefd**.
- = Ook hebben deze financiële mechanismen **expliciete gendergelijkheidsdoelstellingen**.
- = Zet in op het verbeteren van de (arbeids)positie van vrouwen in de formele sector (oa living wage en decent work) maar ook in de informele sector, met een specifiek en aanzienlijk percentage van financiële steun en maken dit aantoonbaar in hun rapportages.
 - o Zet hierbij ook extra in op kansen voor kleinschalige boerinnen en investeer middels OS programma's in onderliggende voorwaarden als landrechten, weerbaarheid tegen klimaatverandering, toegang tot krediet en landbouwsteun, evenals de mogelijkheden van vrouwen om zich te kunnen organiseren.

Vraag 6 van 9

Eerlijke handel

In het regeerakkoord staat dat het kabinet actief zal inzetten op eerlijke vrijhandel, exportbevordering en handelsverdragen, die rekening houden met VN-standaarden en rechtszekerheid.

Vraag 6: Heeft u concrete suggesties voor hoe het kabinet kan bevorderen dat internationale handel en investeringen bijdragen aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelen?

⁶ De toezegging die eerder is gedaan door Minister Ploumen om in het bedrijfsleveninstrumentarium de Voluntary Guidelines toe te passen en de impact op voedselzekerheid beter te monitoren (Beleidscoherentiebrief 2016) is hierbij cruciaal. Ook is de Multistakeholderdialog land governance een belangrijk gremium om de toepassing van deze richtlijnen voor overheid en bedrijven verder uit te werken.

Door het **integreren van vrouwenrechten en gendergelijkheid in het brede buitenlandbeleid** van Nederland – van veiligheidsbeleid, klimaat, water en voedselzekerheid tot handels- en investeringsbeleid - kunnen niet alleen negatieve impacts worden voorkomen, maar kan een positieve bijdrage worden geleverd aan inclusiviteit, duurzaamheid en gelijkheid van vrouwen en mannen. De koppeling tussen SDG5 en de andere SDGs is daarbij cruciaal. Hoewel Nederland een zeer welkome voortrekkersrol speelt op vrouwenrechten en gender, laat onze eigen praktijk zien dat we zelf nog tekort schieten. Handels- en investeringsbeleid zijn nog grotendeels gender-blind⁷ en sector convenanten zijn te vrijblijvend. Daarnaast laten veel multilaterale instellingen en fondsen waar Nederland in investeert nog onvoldoende resultaat zien op dit vlak en worden vrouwen te weinig gehoord.

Concrete suggesties:

- = **IMVO Sector convenanten** dekken maar een deel van de Nederlandse bedrijven die deze richtlijnen dienen na te leven. Een overkoepelend beleid en een actieve overheid en ambassades zijn daarom cruciaal. Wetgeving is daarbij een belangrijke mogelijkheid om achterblijvers mee te krijgen. Mensenrechten en daarmee vrouwenrechten zijn immers niet vrijwillig.
- = In alle gevallen moet sterke **gender sensitieve due diligence** worden geborgd. Gendered human rights impact assessments en mitigatie strategieën verplicht stellen en hierop laten rapporteren is een belangrijke stap hierin.
- = Ex-ante, gender-gedifferentieerde impactanalyses en effectieve strategieën en monitoring van alle Nederlands beleid en investeringsbeslissingen met impact op vrouwen in ontwikkelingslanden (inclusief klimaat, handels- en investeringsbeleid) en de projecten die hiermee worden ondersteund altijd, verplicht en onafhankelijk en transparant, worden uitgevoerd (in navolging van de motie van Laar 2016).
 - Dit onderzoekt de directe *en* indirecte impact van beleid, met speciale aandacht voor de informele sector en vrouwen die grotendeels afhankelijk zijn van hun natuurlijke omgeving voor hun eigen levensonderhoud⁸. Dit gaat dus verder dan werkgelegenheidscijfers voor mannen en vrouwen.
- = Cruciaal is de stap die vervolgens veelal niet wordt gezet: op effectieve en transparante wijze deze doelstellingen en analyses vertalen in actieplannen en deze te implementeren en monitoren, en **direct rekenschap afgeven op impact niveau**, dwz hoe heeft het programma of het uitvoeringsorgaan bijgedragen aan de versterking van vrouwen en verbeterde gender gelijkheid.
 - Neem in het Green Climate Fund bijvoorbeeld het voortouw door een kwalitatieve gender analyse van het huidige portfolio uit te voeren, waarbij onder andere gemonitord wordt wat de impact van GCF projecten – inclusief onze eigen FMO -op gendergelijkheid is en welk deel van de financiering direct bij vrouwen(groepen) en door vrouwen geleide klimaatinitiatieven terecht komt.
- = Nederlandse en Europese **handelsverdragen** moeten bindende overeenkomsten omvatten over de bescherming van vrouwenrechten, inclusief milieu-, sociale en bestuursrechten. Bepleit dit ook op Europees niveau, zoals bij EPA's, actief. Creëer ruimte, mogelijkheden en capaciteit voor lokale vrouwenorganisaties en vakbonden om deel uit maken van onderhandelingen over handels- en investeringsverdragen.

⁷ De ondersteuning door FMO voor de Aqua Zarca dam in Honduras is een case in point, alsook het 'National Capital Integrated Coastal Development (NCICD)' project opgezet om Jakarta te beschermen tegen overstromingen met grote betrokkenheid van de Nederlandse overheid en water, waar de lokale bevolking niet is geconsulteerd en met name vrouwen onevenredig de dupe zijn
<https://www.youtube.com/watch?v=SntP4Md0F9k>

⁸ Zie voor het verschil tussen een oppervlakkig en goede gender analyse bv dit filmpje over de Nenskra dam in Georgië (EIB financiering)
<https://vimeo.com/246817514?from=outrio-embed>

- = Gender moet worden geïntegreerd in **handelsmissies**, waarbij vrouwen en gender experts vooraf worden **geconsulteerd** en deelnemen en waar wordt gegarandeerd dat de bedrijven die aan de missies deelnemen een genderbeleid hebben en regelmatig en op transparante wijze verslag uitbrengen over de uitvoering van dit beleid.
- = Ook **buiten uw ministerie** liggen er noodzakelijke kansen om vrouwenrechten te bevorderen (en het werk van uw beleid niet te ondermijnen), bijvoorbeeld op het gebied van belastingen, onderwijs en energiebeleid. Zo leidt belastingontwijking via Nederland tot het mislopen van middelen voor ontwikkelingslanden om publieke voorzieningen voor vrouwen en meisjes te kunnen financieren. Zoals voor alle SDGs, vraagt dit om interdepartementale afstemming en **beleidscoherentie**.

Vraag 7 van 9

Verdienvermogen van Nederland

De overkoepelende ambitie is om de export- en investeringspositie van Nederland versterken zodat we in 2030 meer aan het buitenland verdienen en daardoor meer banen genereren. Via handel leveren wij een actieve bijdrage aan het realiseren van de SDG's. Het kabinet wil werken aan eerlijke vrijhandel, verduurzaming en aanpassing van het handelssysteem aan de nieuwe economie (o.a. digitalisering) en een proactieve handelsagenda neerleggen om de internationale positie van ondernemend Nederland te versterken. Het kabinet wil investeren in markttoegang voor Nederlandse bedrijven en strategische positionering op bestaande markten en groeimarkten. Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen krijgen hulp om de kansen te pakken die de Duurzame Ontwikkelingsdoelen bieden. De ontwikkeling en uitvoering van een nieuwe gezamenlijke publiek-private internationaliseringsstrategie zal leiden tot effectievere handelsbevordering om de groeiende concurrentie het hoofd te bieden en kansen te verzilveren. Ondersteuning innovatieve oplossingen

Nederland heeft veel potentieel in huis om innovatieve én betaalbare oplossingen te bieden op het terrein van water, voedsel, smart cities, circulaire economie, stedelijke ontwikkeling, duurzame energie, logistiek en gezondheidszorg mede door inzet van nieuwe technologieën zoals nanotechnologie, robotica en fotonica en gebruik van big data, blockchain en kunstmatige intelligentie.

Vraag 7: Met welke innovatieve en creatieve oplossingen en op welke terreinen zou de overheid het bedrijfsleven en kennisinstellingen nog beter kunnen ondersteunen om wereldwijd kennis en kunde te vermarkten?

- = Duurzame en sociaalrechtvaardige ontwikkeling in partnerlanden heeft vooral sociale innovatie nodig. De technische innovatie trek veel makkelijker vanzelf investeringen aan. Er is nu te weinig financiering voor sociale innovatie. Nederland moet daarom hierin meer investeren. Het gaat hier om capaciteitsopbouw van vrouwen en jongeren – van business planning, het opzetten van coöperatieven en andere kleine en middelgrote bedrijven, tot IT-vaardigheden en taalonderwijs - en toegang tot financiering juist voor groepen die geen onderpand bezitten en buiten de hoofdsteden willen ondernemen.
- = Nederlandse financiering voor innovatie moet op duurzaamheidscriteria berusten. Als het gaat om hergebruik, afvalvermindering en vermindering van vervuiling moet er gewaarborgd zijn dat het niet gaat om het recyclen van giftige stoffen zodat ze nog verder in de voedselketen terecht komen. Bij een aantal sectoren, zoals nanotechnologie, is het nog zeer de vraag of deze sector niet tot onherroepelijke vervuiling en gezondheidsproblemen leidt. Zolang dit niet duidelijk is zou deze sector niet met subsidies of investeringen moeten worden ondersteund

Vraag 8 van 9

Excellente dienstverlening

Dit kabinet wil een proactieve handelsagenda presenteren om bedrijven en kennisinstellingen te helpen toegang te krijgen tot markten die voor hen belangrijk zijn. Dat lukt alleen met excellente economische dienstverlening en diplomatie en een actieve handelspolitiek. Elke ondernemer die wil internationaliseren moet kunnen rekenen op steun van de overheid op het gebied van informatie- en advies, financiering en dienstverlening wereldwijd.

Vraag 8: Hoe kan het bedrijfsleven en in het bijzonder het MKB op alle noodzakelijke punten beter worden ondersteund in het traject van internationalisering, en op welke markten verdient dit een extra steun in de rug?

- = Informatie voor het MKB dat internationaal gaat opereren over het vermijden van mensenrechtenschendingen en klimaat- en milieuschade is essentieel. Er loopt een campagne in Duitsland met een website en een app waar deze informatie voor het MKB toegankelijk wordt gemaakt. Dit zou ook voor Nederland een goed idee zijn.
- = Daarnaast zou het goed zijn als het MKB in contact komt met lokale maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor democratie, mensenrechten, gendergelijkheid en klimaat/milieubescherming. De maatschappelijke organisaties kunnen informatie verifiëren en waarschuwen voor problemen. Op de ambassades is deze kennis vaak niet voldoende voorhanden. Er moet wel een financiële ondersteuning zijn voor de maatschappelijke organisaties om deze rol te kunnen vervullen.

Vraag 9 van 9

Tot slot

Vraag 9: Heeft u naast uw inbreng op bovenstaande vragen nog andere aanbevelingen op het gebied van Buitenlands handel en Ontwikkelingssamenwerking?

De financiële steun voor vrouwenrechten- en gendergelijkheidsorganisaties neemt wereldwijd in rap tempo af. Deze organisaties zijn cruciaal voor het behalen van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's). Vrouwenrechten en gendergelijkheidsorganisaties dreigen een voor een om te vallen omdat ze de steun die nodig is om machtsongelijkheid en schending van mensenrechten aan te kaarten, kwijt dreigen te raken. De wereldwijd gehanteerde financieringssystematiek sluit niet aan bij de realiteit van deze organisaties.

Vanwege hun aard en de context waarin zij opereren, is het essentieel dat vrouwenrechten- en gendergelijkheidsorganisaties directe toegang hebben tot financiële middelen die hen in staat stellen te doen waar ze goed in zijn; snel en flexibel inspringen op maatschappelijke en politieke ontwikkelingen, bewegingen van onderop mobiliseren, pionieren en lange-termijn visie combineren met korte termijn actie. Maar in de praktijk hebben vrouwenrechten- en gendergelijkheidsorganisaties te maken met een financieringssystematiek waaronder in Nederland die uit gaat van een strak omlijnd 'one size fits all' model.

Een systematiek die bestaat uit grote tenders en zware technische procedures met hoge drempelcriteria. Die werkt met korte termijn resultaten, op basis van strakke planning en vooraf vastgelegde output indicatoren, met reguleringsdrift tot gevolg. Het maakt fondsen ontoegankelijk voor veel vrouwenrechten- en gendergelijkheidsorganisaties en dreigt hen te zuigen naar een manier van werken die niet past bij hun visie, hun doelgroep en hun kracht .

WO=MEN stelt daarom voor tot een fundamentele verandering van de financiële structuren, met als doel het behalen van duurzame resultaten door diverse vrouwenrechten- en gendergelijkheidsorganisaties, in plaats dat door reguleringsdrift het werk van deze groepen onmogelijk wordt gemaakt. Wij stellen voor om te investeren in een financieringssysteem, die laagdrempelig is en gelijke en directe toegang biedt voor de verscheidenheid aan vrouwenrechten- en genderrechtvaardigheidsorganisaties, in Zuid en Noord, groot en klein. Zodat we samen echt gaan voor het bereiken van de beste resultaten.